

**3R CRÈDIT: "DE LA DICTADURA A LA DEMOCRÀCIA"
(1959-1975)**

UNITAT DIDÀCTICA 1

EL DESENVOLUPAMENT DEL FRANQUISME (1959-1975)

1-La Institucionalització del règim franquista.

- 1.a.Els tecnòcrates al poder
- 1.b.El Procés Institucional
- 1.c.La successió del general Franco

2-Els Intents Oberturistes

- 2.a.El reformisme franquista
- 2.b.Crisi en el règim franquista

3-Transformació de l' economia espanyola

- 3.a.Pla d' Estabilització
- 3.b.L' agricultura
- 3.c.Procés d' industrialització.

4-Transformacions Socials

5-L' Oposició política a la Dictadura

- 5.a.Noves organitzacions clandestines
- 5.b.L' Oposició fora de Catalunya

6- La Situació a Catalunya

7-La Crisi del franquisme

- 7.a.Transició a la democràcia.

(

(

(

(

3r CRÈDIT: "DE LA DICTADURA A LA DEMOCRÀCIA" (1959-1975)

UNITAT DIDÀCTICA 1

EL DESENVOLUPAMENT DEL FRANQUISME (1959-1975)

1. La Institucionalització del règim franquista

1. a. Els tecnòcrates al poder

Veient que el govern i la autarquia no va bé s'accepten una sèrie de canvis ministerial, amb els tecnòcrates (menys falangistes). Aquests canvis venen condicionats per dos fets:

- Els EUA es posen al costat d'Espanya.
- Les reserves d'or i la riquesa del país s'ha exhaurit.

Ens trobem a Espanya: un augment del cost de vida i no els salaris, no hi ha reserves de metalls,... I si realment els EUA no haguessin fet el pas d'apropament l'hagués hagut de fer Espanya. I aquest canvi consisteix en un canvi dels membres del govern: pugen els tecnòcrates (que són menys relacionats amb la falange i el règim, però en segueixen tenint molta amb l'església -són simpatitzants de l'opus-).

1. b. El Procés Institucional

Cal fer aquest procés de canvis. Un primer pas és el canvi del gabinet ministerial, és a dir, renovar el govern i apartar-lo de la falange (que no vol dir, però, que es faci el pas cap al pluripartidisme i a la democràcia). Tot i això sí que suposa una obertura. El següent pas necessari per introduir canvis és una reforma del text legislatiu. Cal recordar sobretot dos aspectes:

1. Ley de Principios del Movimiento Nacional (D-415). Reconeix i declara que la forma política de l'estat espanyol és una monarquia tradicional, catòlica, social i representativa (cal bastir una mica democràticament el règim, sobretot de cara a l'exterior -cal mostrar que s'està disposat a introduir alguns canvis-). Aquesta transformació pretén introduir alguns canvis:

(1958)

- *Reafirmació de la monarquia* (i és representativa -insinua un referèndum)
- *Sistema de diputats a corts* (passa a ser un sistema d'elecció corporativa: associacions, sindicats -el vertical-,... podran designar uns membres -no serà totalment per imposició-). A més, les Corts tindran competències legislatives -que poden ser vetades pel dictador, és clar-).
- Amb tot segueix reafirmant una colla de coses: *condemna la democràcia parlamentària, la llibertat sindical, les aspiracions nacionalistes autonòmiques*,...

2. La LOE, la Llei Orgànica de l'Estat. Regula el funcionament de l'Estat i també designa una colla de canvis. Significa:

(1967).

- un procés d'obertura, dona una mica més de llibertat d'associació (canvis una mica més democratitzadors).
- el fet que es pot accedir a l'administració pública des de sectors més amplis de la societat
- altres: canvis laborals, estudiantils,... hi ha una aparença de democratització.

Cal dir que no es renuncia mai als principis bàsics del franquisme. Malgrat els canvis sempre parlem d'un règim antidemocràtic, repressiu,... La ideologia bàsica que constitueix el franquisme es manté fins al final de la dictadura.

1. c. La successió del general Franco.

Malgrat que no constés a la Ley de Sucesión a la Jefatura del Estado (1947) ja es va anar sabent progressivament qui el succeiria: Joan Carles (la idea de Franco era una monarquia amb les idees del règim).

1969 - es presenta a les Corts el futur successor a cap de l'estat i va ser reconegut per les Corts Espanyoles com a príncep i successor a la "jefatura" de l'estat (es legalitza el nomenament, es fa oficial). A partir d'aquest moment Joan Carles fa moltes més activitats i aparicions públiques (sempre supeditat a Franco).

Un altre aspecte és que Franco volia perpetuar el règim, per això va nomenar un vicepresident, Carrero Blanco, a qui començarà a concedir un cert protagonisme. L'objectiu és que governés amb Joan Carles quan Franco morís, seguint el sistema de la dictadura franquista. Carrero Blanco en aquest sentit és l'adequat ja que és una persona addicta al Règim i a la figura de Franco, però es presenta amb un talent més distès.

Per tant aquest període s'enceta amb: un canvi de govern; un canvi legislatiu; la oficialitat de Joan Carles; l'inici de la delegació de poder per part de Franco (que anirà en augment).

2. Els Intents Oberturistes.

2. a. El reformisme franquista.

A partir dels anys 60 es produeixen canvis importants. Alguns d'aquests canvis importants són, per exemple:

- Ley de Bases de la Seguridad Social (1963) i després Ley General de la Seguridad Social (1966): des del govern es promouen reformes socials importants → no existia la Seguretat Social (només existia la prestació d'aconductats -es pagava una quota molt baixa al metge, que estava subvencionada per l'estat, perquè quan hi hagués una malaltia no sortís tan cara l'assistència mèdica). En aquests moments es fa la Llei de Bases de la Seguretat Social, a la qual tot treballador hi està assegurat (per això ha de pagar un impost, per tenir el servei) i va generar transformacions importants en el món del treball i en el món sanitari (ja que molts centres sanitaris eren religiosos o privats). També es planteja la qüestió de les pensions i la jubilació (es retirava una part del sou per pagar la jubilació -juntament amb el que ha de tenir en compte també l'empresari).
- Llei de premsa i impremta (1966): procés de relaxació de la censura de la premsa escrita, sobretot. Hi haurà un control previ, però no es retallarà després.
- Llei de llibertat religiosa (1969): tradicionalment el que no anava a missa era marginat, ara la situació es farà més distesa.
- Llei de l'ensenyament (1970): Intenta apropar l'ensenyament a totes les classes socials (només s'havia dedicat a l'ensenyament de l'església i escoles privades, fet que portava a tenir sectors de la societat marginats en qüestió educativa). A més s'hi afegeixen l'ensenyament secundari i el postobligatori.
- Nova Llei de Sindicats (1971): existia un sindicat únic, el sindicat vertical. S'inicia un procés de canvi en el qual s'admeten sindicats però sempre sota control de l'Estat. Ara els sindicats estan, per tant, controlats pel govern, però es permeten organitzacions laborals obreres, que són paral·leles al sindicalisme vertical existent.

2. b. Crisi en el règim franquista

Dins del propi règim i govern es van anar presentant tendències diferents (n'hi ha que volen més obertura i n'hi ha que menys), comença a perdre's la unitarietat. Ja no són de la falange tots, per tant poden haver-hi discrepàncies (hi ha tendències un xic diferents). Això és el que fa que Franco pensi en introduir més canvis al govern: nomena Carrero Blanco vice-president, i amb el temps passarà a ser president. Carrero Blanco és molt fidel a la figura de Franco, i va ser educat a la seva manera, i Franco el nomena per temperar la situació de crisi i diferències en el govern. A banda de que era molt fidel al règim era una persona molt cordial, temperada, que podria conciliar els dos sectors de la falange, i es va veure com la persona que sense sortir del franquisme aconseguiria l'estabilitat. Això ho va aconseguir relativament. Un altre dels motius de l'elecció de Carrero Blanco era evitar que Joan Carles no es desviés de la línia de Franco. (Documents de la pàg. 102).

Carrero té dos vessants:

- pren mesures molt reformistes (lleï sindical, d'educació,...).
- però al mateix temps, per por a perdre l'essència franquista, vol fer aconseguir l'estabilitat amb una gran repressió.

Alguns sectors van anar creixent en la oposició i antagonisme, i per tant hi va haver tot l'afer del cas Matesa (D-423): apropiació il·legal de fons de l'estat per part de gent del govern (no tots hi estaven vinculats). Això va portar la dimissió de ministres, un gran enrenou i desprestigi, es va portar a terme una reforma (inestabilitat política). Franco va pensar que ho havia de netejar tot: els que ho havien fet i els que ho denunciaven. Aconsellat per Carrero Blanco va crear un nou govern (canvi de tots els ministres), i els substituïa per simpatitzants de l'opus. Això culmina quan nomena ministre a Carrero Blanco. Va ser nomenat el 73, però no va durar gaire perquè va ser un dels primers atemptats d'ETA (era molt metòdic i els va ser fàcil -no es pot marcar un ritme quotidià). L'atemptat de CB va generar molta literatura, i es va especular que a part d'ETA hagués estat tramitat entre els mateixos del govern). Va ser un signe més de la Crisi en el Règim franquista.

Tot aquest període passa per unes transformacions econòmiques i unes transformacions socials (3 i 4).

3. Transformació de l'economia espanyola

3.a. Pla d'Estabilització (1959)

Són un conjunt d'accions destinades a corregir les deformacions que havia comportat el sistema autàrquic. Un cop corregides volia iniciar una nova etapa de

creixement, ràpid i diversificat. La idea i l'objectiu era passar ràpidament d'una economia autàrquica a un mercat internacional i ser competitiu. Hi va haver unes línies d'actuació:

- noves normes de caràcter fiscal i monetari: no es pagaven impostos i cal una fiscalització i unes reformes monetàries importants.
- progressiva liberalització del mercat: tant exterior com interior (lliure circulació de mercaderies,...).
- prendre mesures que establissin un cert estímul per atraure capitals estrangers (campanya important), ja que aquí no hi havia prou diner.
- la unificació dels canvis exteriors de la pesseta - estabilitzar-la respecte al dòlar.

Tot això va suposar un camí obert al canvi econòmic: Espanya va experimentar una pujada econòmica importantíssima. Aquest conjunt de transformacions i canvis (en els anys 60 i 70) van ser tant considerables que molta gent parlava del "milagro español". Aquest miracle va ser degut:

- al fet que van coincidir els esforços i interessos dels industrials, de la població, del govern,...
- a més que coincideix amb uns anys de creixement fort de l'economia europea (cicles del capitalisme).

Part del que s'esperava es va aconseguir (inversió de capital estranger, com la quantitat d'empreses estrangeres aquí,...). El ritme no va ser tan ràpid com per tenir tecnologia punta, de manera que es van aprofitar tecnologies (va ser bo).

A més, també hi va haver una gran emigració (per tant no parlem pràcticament d'atur), i això va molt bé perquè a part de que no augmenta l'atur els emigrants treballen i no gasten (entrada important de divises netes). Es calcula que entre els anys 60-70 hi va haver més de dos milions de persones que treballaven a fora, i que quan tornaven eren rics (valor de la pesseta baix respecte monedes estrangeres).

3.b. L'agricultura

Com hem anat veient al llarg del temps hi ha hagut una lluita important per eliminar el latifundisme i perquè fos el pagès l'amo de la terra. Als anys 60, després de la postguerra i un temps de franquisme, veiem que ara el problema radica en dos punts:

- El minifundisme o excessiva parcel·lació (que parteix de la postguerra quan s'adjudica terres a la fi de la guerra, es reparteix tant que no arriba a ser ni un minifundi). Els terrenys eren excessivament petits, no donaven ni per viure (crisi del sector agrari). Per això es farà una nova llei que permetrà una redistribució parcel·laria: Pla de Redistribució parcel·laria. Per fer això es buscarà la unitat de terra mínima rendible, i es prohibiran les parcel·les més petites.
- La manca d'aigua i sequedat (sobretot de l'Espanya seca). S'havien introduït millores per les sequeres, sobretot al sud d'Espanya (seca), però mai s'havia eradicat. Ara, veient que la terra es pot revaloritzar molt, indirectament podem potenciar la zona (indústria, turisme,...). Va fer-se una nova llei: Pla de Fons de Regadiu, una llei de zones regables que va consistir en la construcció de gran quantitat de pantans. Això va permetre regar més de dos milions d'hectàrees de terra que abans no tenien possibilitat de conreu. Això també va estimular la indústria, el turisme,...

3.c. Procés d'industrialització

El Pla d'Estabilització va suposar un gran canvi en la indústria, de forma immediata, hi va haver un fort volum d'indústries i de producció. Això va portar un fort

creixement de les ciutats i un augment important del nivell de vida en general per tota la població.

Un símptoma d'aquesta ràpida transformació:

Any 50 ----- 25 % de la població es dedica a la indústria

Any 60 ----- 31-32 %

Any 70 ----- 40 %

Veiem, doncs, un augment important en pocs anys. Aquest creixement es deu a la inversió estrangera (entrada de capital), o bé a la creació de societats mixtes (entre espanyola i estrangera) i empreses que s'instal·len aquí directament. El motiu era purament econòmic:

- Cost de vida i dels salaris espanyols molt més baixos (encara que el procés fos una mica més lent). Si el nivell de vida és més baix, el cost de tot és més baix també (el sòl, la fàbrica,...) per tant els surt molt més rendible.
- Afegint-hi que aquí estem com al "paradís fiscal", ningú no pagava pràcticament impostos.
- A més, es va facilitar la instal·lació d'empreses estrangeres (es volia potenciar la inversió estrangera), per tant se'ls va donar facilitats. (Parlem d'inversió = entrada de diner; el capital ve de fora, encara que la indústria sigui d'aquí).
- A més no hi havia tanta conflictivitat obrera (era molt més controlada i reprimida). (D-421).

Hi ha tres protagonistes de la industrialització:

- químic
- energètic
- maquinària

Així veiem que la indústria tèxtil i la metal·lúrgica no són les indústries punteres.

I, és clar, tot aquest procés arribarà als serveis. Amb l'augment del nivell de vida creixerà la demanda de serveis, i per tant apareixeran moltes empreses de serveis que abans no es requerien. Apareixerà un tipus d'indústria que abans no existia, que fabricarà béns d'ús i de consum: la societat espanyola té més poder adquisitiu i entra a la societat de consum o del benestar. I al créixer aquests serveis i la seva demanda encara s'impulsarà més la indústria de béns de consum.

4. Transformacions socials

1) Evolució demogràfica

A partir de 1900 tot Europa creix, per tant Espanya ha crescut. Malgrat la guerra que provoca una crisi demogràfica important en el període de postguerra, veiem l'augment que es produeix durant el franquisme:

Anys 50 ----- 25 milions d'habitants

1980 (76-77) ----- 37 milions i escaig d'habitants

En un període molt curt de temps creixem més del que havia tardat en cents d'anys. Aquest augment és degut al creixement econòmic, augmenta de cop la població perquè entrem en el cicle de creixement europeu: disminueix molt la mortalitat, i augmenta l'esperança de vida (i l'índex de natalitat tendirà a baixar mica en mica). Així, a partir del 1950 es produirà una explosió demogràfica.

Per què creixem? Perquè experimentem un creixement econòmic i una millora del nivell de vida que, és clar, afectarà en l'índex de natalitat. A més, passem un primer període en el que encara no disminueix la natalitat (mentre que la mortalitat sí que disminueix), per tant es produeix un augment molt important de la població. Perquè el feixisme vol l'augment de la població (creu com Marx que la població és la riquesa d'una nació) -i per exemple premia a la família més nombrosa-. Per tot això es dona un creixement molt important (a partir dels 80, però, la natalitat caurà en picat).

Per tant es produeix un canvi realment espectacular, al qual cal afegir-hi les migracions: encara que la població marxa no perdem mai població (perquè no s'empadrona als països i torna). A més hi ha moviment intern: molt èxode rural. Moltes ciutats i poblacions industrials reben un flux important de població rural (de Múrcia, d'Andalusia,...). Això no afecta al creixement de població, però sí a la densitat: creixen les ciutats espectacularment.

2) Transformacions en l'estructura de classes.

Teníem una societat classista, però al llarg dels segles XIX i XX (inícis) hi havia poca gradació (molt pocs sent classe alta, un petit grup de classe burgesa, i molta massa obrera -no és ni forma de piràmide-). En conjunt ara hi ha una transformació important en quantitat de classes: s'engruixeix la classe mitja i es redueixen els extrems -els rics i la classe obrera amb menys possibilitats econòmiques-. Ara els obrers tenen feina, i tenen condicions de vida acceptables; es produeix una diversificació de la classe obrera: entre obrers qualificats, i peons (que són els que emigren). Hi ha un grup molt reduït de benestants i un altre d'obers poc qualificats, mentre que s'engruixeix la classe mitja.

3) Com la societat es transforma cap a una societat de consum.

Vam parlar d'un augment del turisme, que potencia l'augment d'indústries de béns de consum (perquè apareix la infraestructura turística). Això fa que pugi el PIB, i puja el poder adquisitiu de la gent, per tant la societat espanyola s'incorpora al ritme de la societat de consum (hem aconseguit les necessitats bàsiques i ara ja podem gastar en altres coses: societat del benestar). La renda per càpita augmenta, per tant es pot gaudir de les millores. Comencen, doncs, a aparèixer indústries d'electrodomèstics, cotxes,... (el 600, símbol de la societat de consum). És a partir dels 60 quan els espanyols mitjans podran accedir a tots els béns de consum (que els americans ja tenien als anys 20). Primer els cotxes, electrodomèstics,... eren estrangers; llavors ja es van fabricar aquí.

5. L'oposició política a la Dictadura

5.a. Noves organitzacions clandestines

Quan va acabar la guerra el que es volia era únicament^a acabar amb la guerra^b (no eren tant importants les llibertats democràtiques perdudes). Però sí que hi havia grups minoritaris en contra.

Al llarg del temps hi han anat havent grups en contra, gent a favor i gent que li és igual. Però al llarg dels anys la oposició va augmentant, i es perd la por a manifestar la contrarietat, a fer actes contra el règim,... Quan l'acció de protesta és molt generalitzada la capacitat de fer-hi front disminueix (no es pot dominar la gran massa).

Des del primer moment hi haurà oposició, però no sempre és amb la mateixa quantitat i intensitat. Organitzacions i grups concrets que hi va haver:

- A nivell obrer. Als anys 40-50 n'hi va haver poc, però a partir d'aquí bona part dels treballadors s'ajunten formant organitzacions clandestines. No són legals però surten a la llum (fan manifestacions,...). Això a l'estat no li interessa, perquè les empreses estrangeres que s'havien instal·lat aquí i les que es volien instal·lar era un dels aspectes que prioritzaven, no volien vagues). Com que el govern ho havia utilitzat com a "ham", hi ha molta repressió. Les organitzacions neixen amb formes molt diferents, però n'hi haurà una que anirà canalitzant. La UGT amb el partit socialista es comencen a reorganitzar. La CNT no fa res. Neixen en aquesta època les CCOO (Comissions obreres) molt vinculada al PSUC i tindrà un paper important. La CNT ja no es recuperarà, i quan tornem a la democràcia parlarem de la UGT i de CCOO.
- Les organitzacions estudiantils. Anteriorment s'havia creat el FUC. Durant la dictadura ja es volia vigilar molt les universitats, perquè eren un focus important (per això les universitats estaven molt controlades). Per això podien fer poc, només plans, fins als anys 60. En aquests anys la dictadura es relaxa, augmenta la oposició, i des de la universitat tornen a néixer grups d'oposició molt importants (es fan assemblees manifestacions, enfrontaments amb els grisos,...). Tot aquest sorgiment va veure que calia una organització que agrupés els grups de tot Espanya i els canalitzés: el SEU (Sindicat Estudiantil Universitari), creat a Catalunya i que es va estendre a tot l'estat. Cal afegir la gran complicitat entre estudiants, profes,....

(5.b. La oposició dels nacionalismes)

- La oposició dels nacionalismes de l'estat. Sobretot parlem del País Basc i Catalunya. Catalunya: Cal dir que en un primer moment la burgesia dels llocs respectius es va decantar pel règim, per restablir la tranquil·litat. Així, els aspectes propis dels nacionalismes es van anar esmorteint per la repressió (festes, música, literatura, ús de la llengua,...). S'havia anat perdent un comportament social. No queden organitzacions, tan sols la Generalitat a l'exili (que va quedar reduïda a elegir el president i a reunir-se de tant en tant per recordar temps passats). A partir dels 60 hi ha una revifalla dels nacionalismes molt important. Els sectors que havien fet costat al franquisme ara es fan enrera i pretenen recuperar la identitat de Catalunya. A més el control ja no és tan exhaustiu. I Catalunya es presenta com un bloc compacte contra el règim. El símbol d'això va ser la celebració de l'Assemblea Catalanista el 71. // Al País Basc el moviment va ser diferent. En el moment d'acabar la guerra li passa el mateix que a Catalunya (unificació del territori,...). Però les actituds van ser diferents: l'església del P. Basc va ser el que va mantenir viu el nacionalisme basc durant tot el franquisme. Fins i tot en la formació de partits polítics bascos (diferent de Catalunya). Comencen a néixer, a més, grups d'oposició que no hi havia fins ara -és a dir, no vinculats amb l'església, com: E.T.A (Euskadi ta Askatasuna "País Basc i llibertat"), creat el 1959. Aquest es diferencia dels altres grups d'oposició de l'estat perquè presenta característiques diferents, sobretot els mitjans que utilitza (violents). Quan es va crear ETA la proposta és d'un nacionalisme anticonfessional (en relació amb l'església i els partits polítics bascos vinculats a l'església). ETA fa referència a una ideologia basca apartada de la que va naixent vinculada a l'església. La proposta és la creació d'una federació de províncies basques (espanyoles i franceses), evidentment al marge de l'Estat. Per aconseguir-ho manifestarà que utilitzarà tots els recursos: violència i terrorisme. Comencen, doncs, tota una colla de manifestacions i actes organitzats per ETA, tots reivindicatius i violents. Allò pel que va sorgir, però, va anar canviant. Els actes terroristes comencen el 62 i anaven més lligats a aconseguir

l'objectiu: els punts de suport del franquisme, per tant, exèrcit, polítics i església (però aquesta no va ser el seu punt de mira, pel que ja hem dit). Després, veiem que comença una altra línia que desvirtua el que és la organització: impostos revolucionaris, segrestaments d'industrials,... perquè té una infraestructura i costa molt de mantenir. Ha anat agafant un altre vessant, que fa que els sectors que l'entenien al principi, amb el gir s'hagin anat desenganyant. Hi va haver el 1970 el procés de Burgos, contra 16 etarres.

(altres)

És un moment de forta creació de partits polítics (perquè es veu la fi de la dictadura -Franco és vell-). Hi ha, doncs, la reorganització de partits, concretament dos de molt importants:

-Partit Comunista (liderat per Santiago Carrillo)

-PSOE (Felipe González n'és important però encara no és el gran líder)

I com a oposició que neix, apareixen sectors catòlics que canvien d'actitud i comencen a reivindicar i censurar contra la dictadura. Aquesta actitud de l'església crea moltes organitzacions: JOC (Joventuts Obreres Cristianes),... Veuen que allò en el que creuen és en un règim de llibertats. Per això col·laboren amb d'altres organitzacions existents per enderrocar la dictadura.

Hi ha un ministre, Areuza, que també s'hi afegeix, que s'aparta de la política del règim i col·labora amb les organitzacions (és important perquè coneix el règim franquista molt bé).

6. La Situació a Catalunya

A partir del 59 Catalunya també viu un canvi molt important (no deixem la repressió, però hi ha una certa relaxació que permetrà un ressorgiment de la identitat catalana i la transició a la democràcia).

Hi ha una data significativa, el 1959, perquè mor Carles Riba, i això va donar peu a que s'intentés commemorar la seva mort, perquè era una figura cabdal. Tots aquests actes van venir a ser manifestacions del nacionalisme (i es va consentir). Aquest mateix any també va tenir lloc en un sermó de la missa de diumenge a la Catedral de Barcelona es va fer en català. A mig sermó el que era director de la Vanguardia s'aixeca i diu "todos los catalanes son una mierda". I tot això va portar a una recuperació de la identitat, ja que la gent va mostrar el seu desacord i malestar públicament, i molts sectors religiosos van escriure manifestos contra aquest, pràcticament totes les ordres religioses catalanes. El papa Joan XXIII fa un escrit condemnant el fet i va aprofitar per fer una epístola magistral defensant el nacionalisme. Tot això mostra que l'ambient era més relaxat. No van ser fets decisius, però sí importants. Tothom s'hi va ficar i hi va haver un rebombori important. Es van veure obligats a fer dimitir el director (la gent va boicotejar la Vanguardia, manifestacions, pintades,...). La gent va canalitzar aquest fet per reivindicar i va significar un triomf per Catalunya.

Com a conseqüència d'això té lloc el Manifest dels Cent, que volia evitar la continuïtat del règim després de la mort de Franco; i es veia que per recuperar la identitat s'havia de recuperar la llengua. El van firmar molts escriptors, artistes, però també algun empresari. Defensava la cultura i la llengua catalana i es va poder publicar.

Un temps després van tenir lloc els fets del Palau. Es volia commemorar els cent anys del naixement de Maragall. Hi hauria tota una vetllada literaria i musical en el seu

honor. S'havia de presentar prèviament els actes i s'havia de cantar el Cant de la Senyera de Maragall. El governador ho va permetre, però uns dies abans de la celebració van veure que l'ambient estava caldejant, i es va retallar el programa. Amb l'ambient es va començar a cantar el Cant de la Senyera. Es va detenir gent (com Jordi Pujol, que no hi era). Amb això veiem un comportament generalitzat de la població catalana (basca i castellana) en contra el règim. Encara que hi ha repressió no es priva que se'ls escapin de les mans els moviments.

En els anys 60 neix la "Nova Cançó", que són un grup que fan cançó de protesta, com Lluís Llach, Serrat, Raimon, Bonet,... Els concerts eren prohibits, però cantaven d'amagat, en zones rurals,...

Es va crear Edicions 62, que va tenir un gran paper en el camp de les publicacions. També Òmnium Cultural, que promocionava els fets culturals catalans (mecenes de la cultura catalana). Es va crear una casa discogràfica a Barcelona: EDIGSA, que va facilitar els enregistraments en català. També neix la revista infantil: Cavall Fort. Neix el moviment escolta, impulsat pel mossèn Antoni Batlle. Aquest moviment de seguida va prendre un caire nacionalista (pàgines 97-99).

A banda d'aquests fets, el més important seria el 1971 la celebració de l'Assemblea de Catalunya. Amb aquesta es pretenia intentar marcar una fita per tots els grups, i que desde tots els sectors s'hi treballés: "Llibertat, amnistia, Estatut d'Autonomia i Solidaritat amb tots els pobles d'Espanya". Amb els primers es volia recuperar les llibertats autonòmiques del temps de la república, però no era un crit a la independència, sinó que es volia estar lligat a la resta (es volia llibertat per a tot Espanya). Va ser l'acte més massiu, més reivindicatiu, global, que hi va haver a Catalunya en aquests anys, i va crear una línia d'actuació (es van organitzar unes comissions per treballar). Molts dels 113 delegats participants van ser empresonats. I va néixer la idea de celebrar un Congrés de Cultura Catalana (no cap amenaça política, però que es pogués recuperar la identitat cultural (a la mort de Franco).

1) Paper de l'església.

Els primers anys del règim l'església té un paper col·laboracionista, però després fa un gir important i col·laborarà molt amb la recuperació nacionalista. Van fer els rètols amb català, van cantar a missa en català i música de transfons reivindicatiu, actes contraris al franquisme (maig del 76, 130 capellans es van reunir davant la Catedral de Barcelona per reivindicar contra la tortura d'un estudiant; alguns van ser empresonats), tot i això, per ser de l'església mai la repressió no va ser tant dura.

2) Paper de la immigració.

Va haver-hi molta immigració en aquests anys (prop d'un milió i mig). La integració d'aquests immigrants en alguns casos va ser difícil, però en la majoria de casos venien a instal·lar-se i a fer amistat aquí, i moltes vegades es van unir en la reivindicació catalana.

3) Aspectes de l'economia catalana en aquests anys.

Hi va haver uns canvis econòmics molt importants per l'economia catalana, un gran creixement econòmic (espectacular), a nivell industrial, de bancs,... Un cas és el de Jordi Pujol que veient⁴ depenien del finançament de fora, crea la Banca Catalana, per tenir finançament pròpiament català.

Hi van haver, però, alguns problemes per al creixement: acabada la guerra, als anys 40, hi va haver a Catalunya una inundació enorme, de manera que hi va haver una gran

destrucció (ponts, cases, camps enfangats, magatzems, bestiar mort,...). Això va marcar una recessió en el ritme lent de recuperació. Això al 62 va passar un cas semblant, al Vallès (sobretot a Sabadell i Terrassa), es va inundar tot i va suposar una pèrdua molt importnat en la indústria catalana, que va dificultar el creixement econòmic català.

En aquests anys, en l'agricultura s'ha produït un creixement significatiu. Es produeix una especialització i acumulació de determinades agricultures en alguns sectors (zones vitícoles, de cereals,...). L'agricultura augmenta molt.

4) La cultura.

La cultura catalana en aquests anys veiem que es creen centres escolars molt importants: es crea ESADE (el 62), IESE, la Facultat d'Econòmiques de Barcelona, l'EMI,... Tot està en mans de companyies religioses, menys la Facultat de Barcelona (ESADE és dels Jesuïtes / IESE és de l'Opus / l'Emi és meitat dels Jesuïtes meitat del Fiordo -companyia publicitària-). I tots els polítics i gent important surten d'aquí (preparen gent qualificada per càrrecs públics).

Valoració de la dictadura:

La dictadura dura molts anys i és perjudicial per Catalunya, però té aspectes positius:

- La demografia: passem de 3 a 6 milions d'habitants. Creixement espectacular.
- A nivell urbanístic: la industrialització suposa poligons industrials, s'organitza la ciutat amb estructura externa, grans barris urbans als afores,...
- Noves activitats econòmiques: turisme (estiu i hivern),...
- Construcció de xarxes viàries importants.

7. Crisi del franquisme

Quan parlem de crisi parlem de l'etapa final d'un període. Les dictadures estan sempre molt vinculades a un líder, per això quan mor acostuma a acabar la dictadura. En aquesta crisi del franquisme parlem de dues etapes:

- anys previs a la mort de Franco
- any i mig després de la mort de Franco.

Abans de la mort de Franco parlem de crisi perquè els principis de la dictadura es qüestionen; i es qüestionen pels següents motius:

- Malaltia de Franco (Parkinson), que li comporta una pèrdua total del sistema motriu. A ell li va començar bastant d'hora, i això va fer que s'espaïessin les seves aparicions públiques, que delegués part del seu poder (Carrero Blanco),.... Tot fa veure als altres que la cosa està acabant.
- Crisi econòmica. Tot i les millores no ha suposat "obrir portes", hem entrat en un procés competitiu i moltes vegades amb pocs recursos (les indústries necessiten préstecs,...). No totes les empreses estaven preparades per l'aperturisme dels 60, i van entrar en petites crisis (no és un crisi molt forta, però es nota).
- El creixement de la oposició, ja esmentat. Parlem d'un creixement en quantitat i en qualitat. Aquesta actitud ha crescut desmesuradament i el règim no la pot parar.
- La desil·lusió, desencís, desengany, desconfiança,... cap al règim franquista, de grups de gent que li havia estat molt fidel (i els altres encara més). Es pensava

que la dictadura arreglaria les mancances, però ara veuen que no és viable, i per tant deixen de col·laborar amb el règim.

- L'assassinat de Carrero Blanco. Es substitueix per Arias Navarro. En el primer moment va semblar adequada, perquè era molt fidel al règim i al mateix temps era de talant diferent (més suau, conciliador,...).

A part d'això hi va haver altres mogudes importants:

- A partir del 74, i a proposta del partit comunista (Santiago Carrillo) des de París s'organitza la Junta Democràtica, que consisteix en intentar crear un grup que tingui en comú un sentiment antifrquista, i un nou objectiu: evitar la perpetuació del franquisme i recuperar les llibertats democràtiques (a la mort de Franco).
- Un any més tard el PSOE crea la Plataforma de Convergència Democràtica, aquí a Espanya, i hi van col·laborar molts col·legis professionals (advocats,...). L'objectiu era el mateix: evitar que es perpetués el franquisme i aconseguir la democràcia.

A més apareixen més grups radicals, hi ha molts conflictes: ETA, FRAC (Front Revolucionari Antifeixista Patriòtic),... (altres grups). El govern respon amb molta repressió (judicis, execucions -algunes inexplicables-,...).

En aquest procés degeneratiu del règim arribem al 75: el 20 de novembre del 1975 mor Franco. (pàg 103 - D-430 / D-431).

